

„Mes į juos varom ir varom, o jie vis lenda iš visų plyšių kaip tarakonai!“ – įterpdamas keiksmų šnypštė radijo imtuvą, pagavęs separatistų kanalą.

– Vade, jie mus tarakonais pravardžiuoja! – riktelėjo Romanas, vienu judesiu nuplėšdamas tuščią dėtuvę ir tuoj pat įstatydamas naują. Taip šauniai užtaisyti automatą jį išmokęs vienas izraelitas. Iš pirmo žvilgsnio manipuliacija atrodo ganėtinai keistai. Pilna dėtuvė dešinėje rankoje. Spusteli ja išstūmimo svirtelę, įstatai naują apkabą vietoj senosios. O spyną tenka trūktelėti kairiaja, lyg permetant ją per automato viršų. Atrodytų, nepatogu, nes Kalašnikovo automato spyna dešinėje. Bet vykstant artimajam mūšiui brangi kiekviena sekundė – taigi karys gali šaudyti be pertraukų, neleisdamas priešui iškišti nosies iš priedangos.

Mūšis truko kelias valandas. Smogikai ir Rusijos samdiniai antrą dieną šturmo gyvencietę kvailu Redkodubo pavadinimu. Kvailas Romanui jisai atrodė todėl, kad nebuvo matęs čia nė vieno ažuolo. Matė tik želdinių juostų pamargintą stepę, besitęsiančią nuo Debalcevės iki

Vuhlehirsko. Atvirą erdvę, kurioje Romaną ir jo draugus iš trijų pusių supo įžūlūs rusų „septyniadesimt antrieji“. Ginti Redkodubą – taip pat kvailas sumanymas, bet jie, visa pašėlusio pirmojo kuopa, nė karto nepasakė šito garsiai. Reikia, vadinasi, reikia.

Savanoriams įžengiant į šią gyvenvietę, čia jau nebuvo nė vieno vietinio. Aplink du ar tris išpūdingus statinius kaip grybai ažuolo paunksnėje spietėsi apgailėtinos lūšnos.

– Įmeskit šaudmenų komplektą į tą trobą! – šūktelėjo vadas, bakstelėjęs pirštu į artimiausią, kai jų BMP, ant kurios jis sėdėjo kartu su draugais, visu greičiu įlėkė į kaimą.

Romanas pastebėjo, kad čia pirmosios kuopos vadas kažkaip pasikeitė. Užnugaryje buvo švelnus, draugiškas. Įsakinėjo geranorišku balsu, todėl įsakymai buvo panašesni į draugiškus prašymus.

O Redkodube viskas kitai. Vado balse sužvango metalas. Judesiai pasidarė greiti ir tikslūs kaip plėšrūno. Jo įsakymų niekas nesvarstė. Sprendimai buvo teisingi, nes taip sakė kuopos vadas.

– O dalį pernešim į gretimą flygelį. Štai tą. Kad neliktume be nieko, jeigu iš ten atskris kokia nesąmonė, – nurodė vadas, mostelėjęs prieš pusėn.

Romanas ne šiaip sau stebėjo kuopos vadą. Jis filmavo jį portatyvine kamera, kurią įjungdavo, kai tekdavo atmušti separatistų atakas.

„Man garbė kautis su tokiais žmonėmis, kaip jūs“, – pasakė kuopos vadas per vieną mūšį, kai iš anos pusės vis dėlto „atskrido nesąmonė“ ir pataikė į tą namą, kur iš pradžių buvo įrengtas šaudmenų sandėlis.

„Jo ir uoslė kaip plėšrūno“, – pasakė sau Romanas, nukreipdamas kameros objektyvą į vadą. Tas nemėgo

filmuotis. Visi prie to priprato. Bet čia, vykstant mūšiu, jis nusprendė pakelti karių dvasią. Kariams aišku: kuo mažiau šaudmenų, tuo mažiau šansų išlaikyti šią nelemtą gyvenvietę.

Namas, pilnas šovinių ir granatų, liepsnojo. Dar nesproginėjo, bet būtinai pradės, jeigu liepsna apims dėžes su kariška markiruote. Vadas ilgai nemastė. Pirmas šoko į degantį namą ir tuojau pat išnėrė nešinas sunkiu žalios spalvos *cinke*. Jo viduje buvo šoviniai. Bet kuri akimirka vadui galėjo būti paskutinė, tai suprato visi, puolantys jam į pagalbą. Tiesa, išskyrus vieną – Tą Vaikiną. Taip jį ėmė vadinti Romanas, net ir mintyse vengdamas tarti jo vardą ar šaukinį. Pats sau įsakė pamiršti asmeninius To Vaikino duomenis. Visiškas tabu. Ir štai kodėl. Karys atsisakė nešti šaudmenis. Nepakluso. Neįvykdė įsakymo.

Kol reikėjo veikti ir gelbėti šaudmenų atsargas, kuopos vadas neištarė Tam Vaikinui nė žodžio. Paskui, didžiajai daliai dėžių atsidūrus saugioje vietoje, kreipėsi į atsisakėlį:

– Kas nutiko?

Bet tas, užuot atsakęs, ėmė kvailioti ir visaip imituoti baisių negalių priepuolius.

Aišku, vaidino. Romanas neabejojo. Ir vadas, tiesą sakant, taip pat. Tiesa, kuopos vadas nieko daugiau neklausė. O Romanas neišlaikė. Paklausė. Kai nuo sprogimų gaudė betoninės perdangos rūsyje, kur trumpu miegu bandė užsimiršti besiilsinti pamaina prieš išeidama į priešakines pozicijas.

– Supranti, Romanai, – drebančiu balsu atsakė Tas Vaikinas, – kai paimu į rankas automatą, iškart netenku savitvardos. Tik baltas rūkas prieš akis. Prasideda priepuolis.

– Keista, – nustebo Romanas. – Bet stovykloje tavęs jokie priepuoliai neištikdavo. Net kai paimdavai automatą. Abiem rankom.

Ir Tas Vaikinas užsičiaupė. Visi jo griuvinėjimai ant nugaros ir iš burnos drimbančios putos Romanui – tik scenos iš spektaklio pagal žiūrovų pageidavimus. Žmogus tiesiog nenori eiti į priešakinę liniją. O vadas iškart suprato problemą, be ilgų klausinėjimų ir pokalbių. Nušalino jį nuo žygių į priešakines ir įsakė sėdėti rūsy. „Nors aš, juo dėtas, – mastė Romanas, – priešakinėse jį ir laikyčiau. Žiūrėk, gal net sveikata pagerėtų.“

Tas Vaikinas nepajuto, kad vadas pasikeitė. Minkštą luobelę nulupus, apsinuogino geležinė šerdis. Sunki ir tiesi kaip laužtuvas. Vaikis vis dar tikėjo savo kuopos vado švelnumu ir žmoniškumu. Kuopos vadas supras ir atleis. Kam nepasitaiko...

O kuopos vadui ne bailys galvoje. Jam rūpi organizuoti gynybą ir pasiekti, kad visi aliai vieno iš pusšimčio jo karių grįžtų iš priešakinės linijos.

Į Redkodubą pliekė iš kažko sunkaus. Šūvis – ir viena troba mažiau. Sviediniui pataikius į kiemą, smūgio banga nuplėšia ir kaip mokyklinio sąsiuvinio lapus išblaško medines tvoras. O jeigu pataiko į stogą, molinės skurdžių namiūkščių sienos subyra ir griūva vidun. Ir tik kaip pridera sumūryti betoniniai vietinės valdžios namų rūšiai galėjo atlaikyti artilerijos smūgius. Vadas nuo tų smūgių tarsi pradėdavo regėti trečia akimi. Kaimą jis matė ne taip, kaip mato kariai – namus, gatves, tvoras, – ir ne taip, kaip topografiniame žemėlapyje piešia kartografa. Staiga jis pajuto, kad gali matyti erdvinį Redkodubo vaizdą, lyg kompiuteryje, ir kad jis tą vaizdą gali kaip panorėjęs keisti. Gali pasukti prieš laikrodžio rodyklę ar pagal

ją. Gali pamatyti kaimą iš viršaus ir žvilgsniu patekti į bet kurį rūšį ir bet kurį plyšį. Kartu jis matė visus savo karius – kiekvieną jam priskirtame gynybos bare. Tačiau jis matė ir iš trijų pusių artėjantį prie kaimo priešą, kuris nori nušluoti juos nuo žemės paviršiaus, neleisti Ukrainos kariams įsitvirtinti, įsikabinti į šitą išalusią pilką stepę.

– Tai ką, tarakonai, atsiginsim? – linksmu balsu klausinėjo vadas per radijo stotelę.

– Atsiginsim, vade! – pasitikinčiu juokeliu gargė stotis.

Ir atlaikę apšaudymą tarakonai lįsdavo iš visų plyšių atmušti priešo. Laiko tinkamai įsitvirtinti nebuvo, bet jie spėjo išsikasti negilius apkasus, iš kurių savo artilerija niekaip nepajėgė jų išrūkyti paklaikę DLR smogikai. Jie negailėjo sprogmenų ir pliekė jais taip, tarsi *rašistinės* „humanitarinės pagalbos“ konvojai būtų gabenę sviedinius tiesiai į mūšio lauką, kur stovėjo jų savaeigė artilerija. Trankėsi ir iš minosvaidžių. Kartą Romui filmuojant vadą gretimos lūšnos griuvėsiuose sausai pokštelėjusi sprogo „aštuoniasdešimt antroji“ mina. Atskrido be garso, priešingai nei „šimtas dvidešimtoji“, kuri taip švilpia, kad nuo švilpimo per nugarą laksto skruzdės. „Aštuoniasdešimt antroji“ sprogo vidury bestogio namo išmuštais langais. Skeveldros spriegė į geležinius vartus, o virš suaižėjusių sienų pakilo pilkas dūmų ir dulkių debesis. Kuopos vadas net nepasuko ten link galvos, tik tarė: „Romai, po poros minučių atskris daugiau, verčiau pakeiskim poziciją.“ Neklydo. Vos spėję pabėgėti šalin nuo sugriauto namo, ukrainiečiai išgirdo sausą pokštelėjimą, o toje vietoje, kur stovėjo, atsirado negili duobė. „Puikią nuojautą turi vadas“, – mintyse pagyrė Romanas.

Nesunku buvo viską numatyti. Pasibaigus artilerijos apšaudymui Redokdubo link lėtai ir nykiai kaip lygintuvai

lyginimo lenta ėmė šliaužti rusų tankai. Paskui juos neryžtingai bėgo pėstininkai. Tankų buvo nedaug, tik trys. Tačiau jie taip džeržgė ir riaumojo, kad norėjosi nerti į plyšį, pasislėpti kaip tikriems tarakonams.

Normalaus žmogaus instinktai veikia adekvačiai. Jei kur nors garsiai šaudė, normalus žmogus atsuka nugarą garso šaltiniui – ir pirmyn, kuo toliau nuo šūvių! Bet pirmosios kuopos tarakono instinktai, matyt, sutrikę. Jis bėga ne nuo šaltinio, o kaip tik ton pusėn, kur šaudė. Maža to, įvairių ant tarakono kabančių daiktų svoris ir kiekis toks, kad, atrodo, judėti bėgimo režimu iš principo neįmanoma. Bet jis vis dėlto bėga, spiriasi visomis galūnėmis. Ten, kur į jį taikysis priešiška nusiuteikusios būtybės. O ant tarakono Romano, be šaudmenų, automato ir neperšauamos liemenės, dar kadamuoja ir krepšys su kamera ir planšete.

O kaip jam pravertė ta planšetė! Link priešakinės tarakonų gynybos linijos grėsmingai artėjo tankas lygintuvas. Artinosi kaip neišvengiamas likimas. Žalias, aplipęs purvo grumstais žvėris sukiojo bokštus ir vikšrus, lyg grasindamas sutraiškyti kiekvieną, pasitaikysiantį jo kelyje.

– Na, Romanai, žiūrėk čionai! – pašaukė granatsvaidį aptarnaujančio personalo vyresnysis. – Dabar mes užversim jį dvigubu šūviu.

Monstro pusėn atsukti du vamzdžiai ant stovo.

– Vaikinai, tebus du šūviai ir vienas bandymas! – sušuko vyresnysis, rodydamas į tanką. – Jeigu mes prašausim, jis neprašaus! Taikom po bokštu. Kaip supratot?

– Supratom, – ramiai atsakė granatsvaidininkai.

– Ugnis!!! – virš stepės nuaidėjo komanda.

Taip trinktelėjo, kad Romanui užgulė ausis. Pagal taisykles, kai šalia šaudė galingas SPG granatsvaidis, reikia užsidėti ausines. Bet argi kas laikosi tų taisyklių? Ir kur tas